

<p>درس: ۱۵ نام طراح: رامین ادیبی</p>	<p>بسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیر خانه راهبری کشوری درس تاریخ تولید شده در استان کرمانشاه</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب تاریخ معاصر سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰</p>
--	---	---

عنوان: ربع قرن سیطره آمریکا بر ایران

اهداف یادگیری:

شناخت نتایج و پیامدهای کودتای ۲۸ مرداد و تسلط آمریکا بر مقدرات ایران و بدنبال آن تثبیت دیکتاتوری محمد رضا شاه و تشکیل ساواک از سوی دانش آموزان

منابع مطالعاتی پیشنهادی:

۱- تاریخ سیاسی ۲۵ ساله ایران از کودتا تا انقلاب: سرهنگ غلامرضا نجاتی-موسسه خدمات فرهنگی رسا

چاپ اول-تهران ۱۳۷۱

۲- ایران بین دو انقلاب: پروانده آبراهامیان-ترجمه احمد گل محمدی و محمد ابراهیم فتاحی-نشر نی-

چاپ اول-تهران ۱۳۷۷

چکیده نکات مهم درس:

اوضاع سیاسی ایران پس از کودتا:

پس از روی کار آمدن دوایت آیزنهاور در آمریکا دولت وی که از کمک به دکتر مصدق خودداری می کرد در زمینه های **نظامی و اقتصادی** کمک های قابل توجهی به دولت زاهدی کرد. با مستقر شدن فرمانداری نظامی در تهران به ریاست **سرتیپ تیمور بختیار** سرکوب نیروهای وطن دوست آغاز شد که **پیامد آن دستگیری مخالفان و زندان و اعدام** بود. دکتر مصدق نیز دستگیر و به سه سال زندان محکوم و تا آخر عمر تحت نظر بود.

انتخابات دوره هجدهم مجلس شورای ملی

زمانی که دوره هجدهم مجلس شورای ملی در آستانه تشکیل بود؛ نهضت مقاومت ملی و آیت الله کاشانی با تشکیل این مجلس به مخالفت برخاستند.

بدنبال آن دولت های ایران و انگلیس با صدور اعلامیه ای برقراری روابط دو کشور را اعلام کردند که در پی آن سر دنیس رایت بعنوان کاردار انگلیس وارد تهران شد.

انعقاد قرار داد کنسر سیوم نفت

پس از کودتا مشخص بود که امکان پذیر نیست روابط سابق میان ایران و شرکت نفت برقرار شود

پس تصمیم گرفته شد که

طبق یک کنسرسیوم نفتی چند ملیتی مرکب از ایران، آمریکا، انگلیس، فرانسه و هلند بهره برداری از نفت ایران انجام شود.

در عین حال این کنسرسیوم با قانون ملی شدن نفت ایران در تضاد بود.

قرار بر این شد که ایران به شرکت سابق نفت غرامت بدهد .

پیامد این قرار داد حضور روز افزون مستشاران آمریکایی در ایران بود.

دولت حسین علا

سپهبد زاهدی به علت مخالفت شاه با وی و مشکلات بین هر دو از نخست وزیری کنار گذاشته شد؛ حسین علاء به نخست وزیری رسید.

به دنبال این تغییر دولت به علت **ضعف بیش از حد حسین علا** محمد رضا شاه سلطه زیادی بر اداره امور پیدا کرد و قدرت مطلقه اش روز بروز زیاد تر شد.

پیمان بغداد

در دوران حسین علا ایران به پیمان بغداد پیوست

- بین ترکیه و عراق پاکستان و ایران
- این پیمان بر اساس نظریه آیزنهاور رییس جمهور آمریکا شکل گرفته بود
- بهانه تشکیل آن خطر کمونیسم بود.م
- مهمترین مخالف داخلی آن شهید نواب صفوی بود
- دلیل مخالفت: ورود در این پیمان زمینه ساز تسلط نظامی آمریکا بر ایران است.

تاسیس ساواک

پس از کودتای بیست و هشت مرداد عدم وجود یک سازمان اطلاعاتی مستقل در کشور مشخص بود و بدنبال این موضوع شاه با کمک آمریکا ساواک را بوجود آورد .

دارای دو جنبه اهمیت بود:

- همسایگی ایران با شوروی بعنوان رقیب اصلی آمریکا
- حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران.

اولین رییس ساواک **سپهبد تیمور بختیار** نخستین فرماندار نظامی تهران بود.

این نهاد نقش مهمی در شناسایی و سرکوب گروه های مخالف رژیم داشت،

در عین حال بر تمامی امور سیاسی مملکت و دولتمردان و نمایندگان مجلس نظارت می کرد.

دولت منوچهر اقبال

پس از حسین علا در فروردین ۱۳۳۶ دکتر منوچهر اقبال به نخست وزیری رسید. در این دوره برای جلب

افکار عمومی مردم

- حزب ملیون به رهبری نخست وزیر منوچهر اقبال

- حزب مردم به رهبر اسد الله علم

بوجود آمد که تفکر وجود دموکراسی غربی در ایران ایجاد شود.

نمایی از مذاکرات کنسر سیوم نفت

نمایندگان شرکت کننده در پیمان بغداد

پرسش ها یا فعالیت های مکمل برای درک بهتر مطلب مطرح شده در درس :